

Література:

1. Економічний дискусійний клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/diyalnist/rekomendaciyi-ekonomichnogo-dyskusiynogo-klubu-shchodo-reformuvannya-systemy-derzhavnoy>.
2. Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII // Вісник державної служби України. – 1995.
3. Закон України «Про державну статистику» від 17 вересня 1992 р. № 2615-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992.
4. Остапчук Ю.М. Удосконалення законодавства України у галузі статистики / Підгот. Ю.М Остапчук – К.: Держкомстату України 2002. – 255 с.
5. Матеріали сайту – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Особливості статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://all-sci.net/pravo-administrativnoe/osoblivosti-derjavnogo-upravlinnya-galuzi.html>.
7. Філіпповський В. Проблеми наближення професійного навчання державних службовців до стандартів Європейського Союзу / В. Філіпповський // Вісник державної служби України. – 2004. – № 2.

Ковилова Оксана Йосипівна, головний державний інспектор відділу фінансування, бухгалтерського обліку та звітності Головного управління ДФС у Тернопільській обл.

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

Розвиток місцевого самоврядування на нинішньому етапі українського державотворення є одним з найважливіших напрямів державної політики, що зачіпає питання фінансової децентралізації. Але формальне збільшення функцій цих органів не супроводжується збільшенням обсягів фінансових ресурсів. Малими є власні доходи місцевих бюджетів, серед яких місцеві податки і збори поки не стали потужним джерелом забезпечення потреб місцевої влади [1]. Зважаючи на великий потенціал, діюча система місцевого оподаткування потребує кардинального реформування.

Чи не найголовнішим кроком на шляху до розвитку системи місцевого

оподаткування було прийняття в грудні 2010 р. Податкового кодексу України. Однак ті місцеві податки і збори, які сьогодні можуть впровадити органи місцевого самоврядування, не відповідають принципам Європейської хартії місцевого самоврядування. Вони не враховують реальних можливостей платників податків, а значить не виконують стимулюючої функції оподаткування. Такі вади негативно позначаються на дотриманні принципів єдності, повноти, достовірності, наочності бюджетної системи.

Проблеми, пов'язані з функціонуванням системи місцевого оподаткування, досліджувалися в працях В.Л. Андрущенка, О.П. Кириленко, В.І. Кра-

вченка, А.І. Крисоватого, В.В. Письменного, С.І. Юрія та інших. Не дивлячись на широке висвітлення питань, більшість розробок мають в основному теоретичне спрямування, тому головну увагу ми будемо акцентувати на напрямках реформування системи місцевого оподаткування, які б відповідали сучасним економічним та суспільно-політичним викликам.

В Україні довгий час розвиток системи місцевого оподаткування відбувався повільними темпами, а місцеві податки і збори мали чимало вад:

- відсутність правових механізмів у органів місцевого самоврядування щодо запровадження власних податкових платежів;

- великі затрати на справляння місцевих податків і зборів, що ледве покриваються їх надходженнями;

- невеликий перелік місцевих податків та зборів;

- ставки місцевих податків і зборів не враховують можливостей платників податків;

- низька зацікавленість місцевої влади додатково залучати кошти з місцевих податків і зборів [2].

Починаючи з 2011 р. система місцевого оподаткування в Україні була реорганізована, внаслідок чого відбулися кардинальні зміни у переліку місцевих податків і зборів. Зокрема, їх кількість зменшилась – із 14 податкових платежів залишилося лише 5. Було ліквідовано ті місцеві податки та збори, які складали 90% доходів від їх справляння (комунальний податок, збір за надання дозволу на розміщення об'єктів торгівлі, ринковий збір), а також запроваджено нові – податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір (табл. 1).

Таблиця 1

Склад місцевих податків та зборів до і після прийняття Податкового кодексу України [4]

Закон «Про систему оподаткування»	Податковий кодекс України
Податок з реклами	Скасовано
Комунальний податок	Скасовано
Збір за паркування автотранспорту	Збір за місця для паркування автотранспорту
Ринковий збір	Скасовано
Збір за видачу ордера на квартиру	Скасовано
Курортний збір	Туристичний збір
Збір за участь у перегонах на іподромі	Скасовано
Збір за виграш у перегонах на іподромі	Скасовано
Збір з гравців на тоталізаторі на іподромі	Скасовано
Збір за право використання місцевої символіки	Скасовано
Збір за право проведення кіно- і телезйомок	Скасовано
Збір за проведення місцевого аукціону	Скасовано
Збір за розміщення об'єктів торгівлі	Скасовано
Збір з власників собак	Скасовано
Впроваджено	Єдиний податок
Впроваджено	Податок на майно

З 2015 р. податок на майно трансформувався у податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, податок на землю та транспортний податок. Завдяки цьому місцеві податки і збори стали другими за обсягом джерелом наповнення місцевих бюджетів, так як їх частка у загальній

структурі доходів місцевих бюджетів сягнула 22,5%, а обсяг – 19,4 млрд. грн. (рис. 1) [5]. Вважаю що підвищення фіскальної ролі цих платежів у понад три рази не можна вважати піком, адже реформи в системі місцевого оподаткування повинні й надалі продовжуватися.

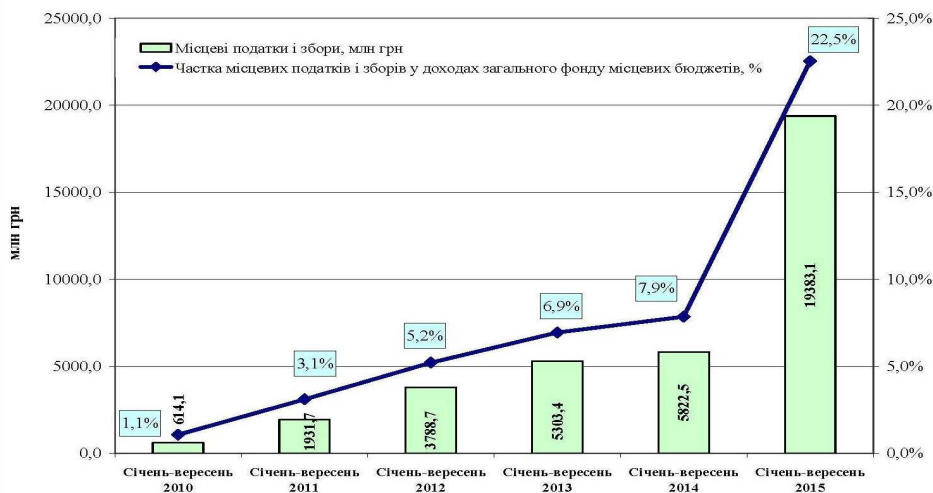

Рис. 1. Динаміка надходжень місцевих податків і зборів за січень–вересень 2010–2015 рр. [5]

Необхідно зазначити, що 24 грудня 2015 р. Верховна Рада України ухвалила зміни та доповнення до Податкового кодексу України, які стосуються механізму справляння місцевих податків і зборів:

1) Щодо податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: збільшено граничну ставку із 2% до 3% розміру мінімальної заробітної плати за 1 кв. м загальної площі житлової та нежитлової нерухомості; встановлено додаткову ставку податку в розмірі 25 тис. грн. для квартири площею понад 300 кв. м та будинків – понад 500 кв. м.

2) Щодо транспортного податку: змінено об'єкт оподаткування – авто-

мобілі вартістю понад 1,03 млн. грн. та віком до 5 років; врахування середньоринкової вартості, марки, моделі, рік випуску, типу та об'єму циліндрів двигуна, типу коробки передач, пробігу автомобіля.

3) Щодо єдиного податку: змінено ставки єдиного податку для I та II груп (вони залишатимуться фіксованими, але застосовуватимуться до більшого розміру мінімальної зарплати); зменшено річний обсяг доходу до 5 млн. грн. для платників III групи; підвищено в 1,8 рази ставки єдиного податку для IV групи платників (сільгосппідприємств) [6].

Незважаючи на такі зрушення, сьогодні чи не основними напрямками розвитку і вдосконалення системи місцевого оподаткування, можуть стати:

– забезпечення реалізації основних принципів податкової і бюджетної політики спрямованої на створення міцної фінансово-економічної бази місцевого самоврядування;

– створення середовища оподаткування, сприятливого для активізації підприємницької діяльності, зокрема через вдосконалення законодавчої бази справляння місцевих податків і зборів;

– оптимізація податкового навантаження на місцеву галузь економіки з урахуванням збалансованості бюджетної системи та можливості максимального використання потенціалу місцевих податків і зборів;

– підвищення фіскальної ефективності місцевих податків і зборів за ра-

хунок удосконалення системи адміністрування, оптимізації податкових пільг та розширення місцевої податкової бази за рахунок зменшення масштабів ухилення від оподаткування [7].

Таким чином, діюча в Україні система місцевого оподаткування, як і податкова система в цілому, й надалі потребує реформування. Найбільшою проблемою функціонування інституту місцевих податків і зборів є недосконалість системи адміністрування. Пошук шляхів збільшення обсягу податкових надходжень повинен йти не лише в напрямку збільшення платників податків чи розширення бази оподаткування, а створенні сприятливих умов для оподаткування. Реалізація та дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної системи місцевого оподаткування в Україні.

Література:

1. Бандида М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету міста / М. Бандида // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 11–12. – С. 35–43.
2. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 14–19.
3. Письменний В.В. Місьцеве оподаткування в умовах реформування податкової системи України: монограф. / В.В. Письменний. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 196 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
5. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 р. / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2015. – 84 с.
6. Зміни до Податкового кодексу України з 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zib.com.ua>.
7. Сошка Н.В. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні / Н.В. Сошка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=783>.